

کلمات قصار

سه کلمه‌ای‌های

حضرت علیؑ

«با تنظیم موضوعی و الفبایی»

علیرضا زکی زاده رنانی

انتشارات پرتو خورشید

نشانی: قم - خیابان شهید محمد منتظری، کوچه ۸، پلاک ۸
مرب ۳۷۱۸۵/۵۵۷ - تلفکس: ۷۷۲۲۹۸۲ (۰۲۵۱) - همراه: ۰۹۱۲۱۵۳۸۸۰۸

کلمات قصار از حضرت علی (ع) سه کلمه‌ای‌های حضرت علی (ع)

- ناشر: انتشارات پرتو خورشید
- مؤلف: علیرضا زکی زاده رنانی
- صفحه‌آرا: مرتضی فتح‌اللهی
- لیتوگرافی: نویس
- چاپ و صحافی: اعتماد
- نوبت چاپ: اول / پاییز ۱۳۸۶
- شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
- بها: ۲۵۰۰ تومان
- کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۴۳-۲۷-۸

مراکز پخش

فروشگاه اینترنتی کتاب:

www.p-khorshid.ir

پخش کتاب دریای دانش:

تهران: خ انقلاب، خ افخر رازی، کوی فاتحی داریان، پلاک ۳۹

تلفن: ۰۹۱۲۱۷۲۵۸۰۰ همراه: ۶۶۹۷۷۹۶۴ (۰۲۱) ۷

فهرست مطالب

	مقدمه..... ۱۱
۲۸ اسلام	۱۲ اما نوشتار حاضر
۲۹ اصوار (پافشاری)	۱۳ اما مزایای این کتاب
۳۰ اصلاح	۱۵ حرف «الف»
۳۰ اطراف	۱۵ اجل
۳۰ إضاعة (فرصت را از دست دادن)	۱۷ اخلاص
۳۱ اعتراف	۱۹ آخرت
۳۱ اقتصاد (میانه روی)	۲۰ اختلاف
۳۱ إنك (نهمت زدن)	۲۱ اخوان (برادران)
۳۲ الحاح (پافشاری در خواستن)	۲۱ احتکار
۳۲ امانت داری	۲۱ احسان
۳۳ امامت	۲۴ ادب
۳۳ امور	۲۵ أذاعت (افشای اسرار)
۳۴ أمل	۲۵ اذیت و آزار
۳۶ انسان	۲۶ استغفار
۳۷ انصاف	۲۶ استظهار (خدا را پشتیبان گرفتن)
۳۸ ایثار	۲۸ اسراف

۶۳	● حرف «ج»	۳۹	ایمان
۶۳	جنار	۴۱	ایام
۶۳	جُبْن (ترس و بزدلی)	۴۲	● حرف «ب»
۶۴	جزع (بی‌تابی)	۴۲	باطل
۶۴	جفاه (ستمکاری)	۴۳	بخل
۶۴	جَنَّت (بهشت)	۴۴	بلبل و بخشش
۶۵	جَنُود (لشکریان)	۴۵	پز (نیکی)
۶۵	جور (ستم)	۴۵	پِشَر (گشاده رویی)
۶۶	جود (بخشش)	۴۶	بطنه (شکم پر)
۶۷	جوع (گرسنگی)	۴۶	بفی (ستم)
۶۷	جهل	۴۷	بکاه (گریه)
۷۳	● حرف «ح»	۴۸	بلا و گرفتاری
۷۳	حذر	۴۹	● حرف «ت»
۷۴	حرام	۴۹	تأثی (آرامی و احتیاط)
۷۴	حرص	۵۰	تبدیر (اسراف کردن)
۷۶	حَزَم (دور اندیشی)	۵۰	تجارت
۷۷	حزن و اندوه	۵۰	تجره
۷۸	حساب	۵۱	تجمل
۷۸	حسد	۵۱	تَجَنُّی (گناه تراشی و برای بی‌گناه)
۸۰	حَصْر (درماندگی در تکلم)	۵۱	تُخَمَّه (شکم خوارگی)
۸۰	حکمت	۵۲	تدبیر
۸۱	حق	۵۲	تُرَاب (خاک)
۸۲	حقد (کینه توزی)	۵۲	تعاون
۸۳	حلم	۵۲	تفریع (نکویش)
۸۷	حیاء	۵۳	تقوا
۸۸	حیلَه (چاره اندیشی)	۵۵	تفریط
۸۹	● حرف «خ»	۵۵	تواضع
۸۹	خاطرات	۵۸	توانی (شستی)
۸۹	خِذْلان (خواری)	۵۸	توبه
۹۰	خُزُق (کم خردی، نادانی)	۵۹	توحید
۹۱	خشیت (ترس از خدا)	۵۹	توفیق
۹۲	خط	۶۰	توکل
۹۲	خُلَف (مخالفتها)	۶۲	● حرف «ث»
۹۲	خوش خُلقی	۶۲	ثواب

۱۱۸	شَفَه (کودنی)	۹۳	خیانت
۱۱۹	شَفَر	۹۴	خیر
۱۱۹	شُرور	۹۵	● حرف ده
۱۲۰	سکینه (وقار و آرامش)	۹۵	دهاء
۱۲۰	سلامت	۹۶	دنیا
۱۲۰	سیلم (آشتی و نرمی)	۹۸	دین
۱۲۱	سَلُو	۱۰۰	دَین (بدهکاری)
۱۲۱	سؤال	۱۰۱	● حرف دذ
۱۲۱	شَهَر (بیداری شب)	۱۰۱	ذکر
۱۲۱	سهل	۱۰۲	ذَلَّت و خواری
۱۲۲	● حرف هـ	۱۰۴	● حرف هـ
۱۲۲	شِع (شکم خواری)	۱۰۴	وای
۱۲۳	شجاعت	۱۰۵	راحتی
۱۲۳	شُخ (بخل)	۱۰۵	رجاء
۱۲۴	شَرَّ	۱۰۵	رجال (مردان)
۱۲۵	شَرَه (آزمندی)	۱۰۵	رَحْم
۱۲۷	شِرک	۱۰۶	رشد
۱۲۷	شَرَف (بزرگواری)	۱۰۷	رضا (خوشنودی)
۱۲۸	شریعت	۱۰۸	رغبت (میل به دنیا)
۱۲۸	شک	۱۰۸	رَفِق (نرمی)
۱۲۹	شکر	۱۱۰	ریاء
۱۳۰	شفیق	۱۱۰	ریاست
۱۳۱	شوق	۱۱۱	رِیَه (بدگمانی)
۱۳۱	شهوت	۱۱۲	● حرف ز
۱۳۲	شَیْب (موی سپید)	۱۱۲	زوع
۱۳۳	● حرف ص	۱۱۲	زمان
۱۳۳	صبر	۱۱۳	زهد
۱۳۶	صَحَّت (تندرستی)	۱۱۵	● حرف س
۱۳۶	صَدْر (سینه)	۱۱۵	ساعات
۱۳۷	صادق	۱۱۶	سامع (شنونده)
۱۴۰	صدقه	۱۱۶	سِبْجَن (زندان)
۱۴۱	صَدِیق (دوست)	۱۱۶	سُخْف (بی خردی)
۱۴۱	صَفْح (گذشت)	۱۱۶	سخاه
۱۴۲	صَلَف (لاف زدن)	۱۱۸	شَداد (سخن راست گفتن «با قوت»)

۱۶۹	عَفْت (پاکدامنی).....	۱۴۲	صَلوٰة (نماز).....
۱۷۱	عَفو.....	۱۴۲	صَمْت (خاموشی).....
۱۷۲	عِقَاب.....	۱۴۳	صَوَاب (درستی).....
۱۷۲	عِفْل.....	۱۴۳	صَوْم (روزه).....
۱۷۹	عِلْم.....	۱۴۴	حَرْف «ض».....
۱۸۶	عِمْر.....	۱۴۴	ضَجْر (دل‌تنگی).....
۱۸۶	عِمْل.....	۱۴۴	ضِحْک (خنده).....
۱۸۸	عِيب.....	۱۴۵	ضِیَافَت (مهمانی کردن).....
۱۸۸	عَین (چشم).....	۱۴۶	حَرْف «ط».....
۱۹۰	حَرْف «غ».....	۱۴۶	طَاعَت.....
۱۹۰	عَقْدَر (مکرو حيله).....	۱۴۹	طَلَب.....
۱۹۱	غَرِيب.....	۱۴۹	طَمَع.....
۱۹۱	غُرُور (غریب).....	۱۵۲	طَیْش (سبک‌عقلی).....
۱۹۲	غِشَّ (ناپاکی).....	۱۵۳	حَرْف «ظ».....
۱۹۳	غَضَب.....	۱۵۳	ظَلَمَر (پیروزی).....
۱۹۳	غَفْلَت.....	۱۵۴	ظَلَم.....
۱۹۴	غَم.....	۱۵۶	حَرْف «ع».....
۱۹۵	غِنَى (توانگری).....	۱۵۶	عَادَت.....
۱۹۶	غِيبَت.....	۱۵۷	عَارِف.....
۱۹۶	غِيب (نهان).....	۱۵۷	عَاقِبَت.....
۱۹۷	حَرْف «ف».....	۱۵۷	عِبَادَت.....
۱۹۷	فِتْنَه.....	۱۵۹	عِبرَت.....
۱۹۸	فَخْر.....	۱۶۰	عِتَاب.....
۱۹۸	فِجُور.....	۱۶۰	عُجْب (خودپسنندی).....
۱۹۸	فِرَار.....	۱۶۱	عِجْز.....
۱۹۸	فُرْصَت.....	۱۶۲	عِجْلَه.....
۱۹۹	فَسَاد.....	۱۶۳	عَجِيزَه (باسن).....
۱۹۹	فَضْل.....	۱۶۳	عَدْل.....
۲۰۰	فَقْر.....	۱۶۶	عَدُو (دشمن).....
۲۰۲	فِکْر.....	۱۶۷	عُدُوَان (ستم نمودن).....
۲۰۳	فَوْت.....	۱۶۷	عَذْر.....
۲۰۴	فَهْم.....	۱۶۷	عَزَّت.....
۲۰۵	حَرْف «ق».....	۱۶۸	عَزَلَت (گوشه‌گیری از مردم).....
۲۰۵	قَبْر.....	۱۶۹	عَسْر (دشواری).....

۲۲۸	مراه (ستیزه خوی).	۲۰۵	فُحْه (بی شرمی).
۲۲۹	مرض.	۲۰۶	قَدَّر (تقدیر خداوند).
۲۲۹	مروّت (مردانگی).	۲۰۶	قدرت.
۲۳۰	مزاح.	۲۰۶	قرآن.
۲۳۰	مُشَبِّد (خودرأی).	۲۰۷	قریب (نزدیک).
۲۳۰	مشورت کردن.	۲۰۷	قِسْط (عدالت).
۲۳۱	مصائب.	۲۰۷	قلب.
۲۳۱	مظلوم.	۲۰۸	قناعت.
۲۳۱	مَطْلَب (ستی و کاهلی).	۲۱۱	قَنُوط (ناامیدی).
۲۳۲	معرفت (شناخت).	۲۱۱	قَبِيْث (توانگری).
۲۳۲	معروف و نیکوکاری.	۲۱۲	● حرف «ک»
۲۳۳	معصیت.	۲۱۲	کافر.
۲۳۴	مَقْبُور (افرارکننده).	۲۱۳	کبر.
۲۳۴	مکر (فریب).	۲۱۵	کتاب.
۲۳۵	ملوک (پادشاهان).	۲۱۵	کثرت.
۲۳۶	ملالت (آزرده نمودن).	۲۱۵	کتمان (رازداری).
۲۳۶	منابا.	۲۱۶	کذب (دروغ).
۲۳۶	مَنّت.	۲۱۷	کرم.
۲۳۷	مواصاة.	۲۱۸	کُسر (شکستگی شخصیت).
۲۳۷	موت (مرگ).	۲۱۹	کظم غیظ.
۲۳۹	مَوَدّت.	۲۱۹	کلام.
۲۳۹	موعظه.	۲۲۱	● حرف «ل»
۲۴۰	مؤمن.	۲۲۱	لَبَن (شیر).
۲۴۲	● حرف «ن».	۲۲۱	لجاجت.
۲۴۲	نار (دوزخ، آتش).	۲۲۲	لِسَان (زبان).
۲۴۲	نجات.	۲۲۳	لفظ.
۲۴۳	نَدَم (پشیمانی).	۲۲۳	لهو.
۲۴۴	نُزاهت (پاکی از آلودگی).	۲۲۴	لِثَام (دون و پست).
۲۴۴	نساء (زنان).	۲۲۶	● حرف «م»
۲۴۴	نصیحت.	۲۲۶	مال.
۲۴۵	نعمت.	۲۲۷	معیبت.
۲۴۶	نفاق.	۲۲۸	محروم.
۲۴۶	نَمِيْمَه (سخن جینی).	۲۲۸	مدارا کردن.
۲۴۷	نَبْت.	۲۲۸	مُرَاد.

۲۵۵ هدیه	۲۴۸ ● حرف «و»
۲۵۵ مَدْر (سخن پوچ و هرزه)	۲۴۸ وناقت
۲۵۵ حَمَم	۲۴۸ ووع
۲۵۶ مَمَاز (زشتگو)	۲۵۱ وعهده
۲۵۶ موی	۲۵۱ وفاء
۲۵۸ هیبت	۲۵۲ وقار
۲۶۰ ● حرف «ی»	۲۵۳ وقت
۲۶۰ یأس (ناامیدی)	۲۵۳ ولایت
۲۶۱ یقین	۲۵۳ ولد
۲۶۳ یمن	۲۵۴ ● حرف «ه»
		۲۵۴ هدایت

www.ketab.ir

مقدمه

حمد و سپاس خدایی را که چشمه‌های بیان را بر شیرینی زبان انسان جاری ساخت. اولیای خویش را از چشمه‌های حکمت سیراب نمود و سخن آنان را به جامع کلمات مزین ساخت. و سلام و صلوات بر خاتم پیغمبران محمد مصطفی ﷺ و خاندان پاک و مطهر او که سرچشمه و مخزن حکمت و دانش بی‌کران الهی می‌باشد؛^۱ و درود و سلام بر رهبر پرهیزکاران، باب مدینه علم و دانش نبی، مصدر دُرِّ کَلِم و نورانی کننده آئینه حکمت، حضرت امیرالمؤمنین، علی بن ابیطالب علیه السلام.

۱. زیارت جامعه کبیره: «وَحُزْنَ الْعِلْمِ».

ای امیر عرب، ای آن‌که خطیب خطبائی

خطبا بنده شرمنده، سخن را تو خدائی
 خدا را شا کرم که باز توفیقی دیگر حاصل شد و به لطف
 حضرت حق، کتابی دیگر در مورد مولایم، حضرت علی علیه السلام،
 به رشته تحریر در آمد! کتابی که شگفتی کلمات زیبای آن، توجه
 هر خواننده‌ای را به خود جلب می‌نماید و آن را متحیر و مبهوت
 خود می‌سازد.

آری، جملاتی که تنها در سه کلمه، دریایی از معارف و حقایق
 را به دنبال دارد و آن نیز جز از سرچشمه پرفیض سید اوصیاء،
 امیر سخنوران و امام شیعیان، حضرت مولی الموحّدین علی بن
 ابیطالب علیه السلام، نشأت نگرفته که حکیمان و سخنوران را به دقت و تعجب
 در آن وامی‌دارد و عظمت علم بی‌انتهای حضرت حق را باری دیگر
 تجلی می‌دهد.

اما نوشتار حاضر

مجموعه‌ای از کلّ کلمات قصار سه کلمه‌ای حضرت علی علیه السلام
 می‌باشد، که به توفیق الهی، این کلمات از کتبی همچون:
 «غررالحکم و دررالکلم»، آیت الله مرحوم عبدالواحد آمدی، از علمای
 قرن پنجم هجری؛ «عیون الحکیم و المواعظ»، علی بن محمد لیشی
 واسطی، از علمای قرن چهارم هجری (م ۴۵۷ هـ)؛ «بحار الأنوار»، علامه
 محمد باقر مجلسی (م ۱۱۱۱ هـ)؛ «اکمال غررالحکم»، حجت الاسلام
 مهدی انصاری قمی؛

جمع آوری شد و پس از بررسی و بازبینی در موضوعات مختلف ذکر گردید.^۱

امّا مزایای این کتاب

۱- انتخاب موضوع جدید با محور فقط کلمات سه کلمه‌ای امام علی علیه السلام، که برای حفظ و آشنایی احادیث کاری بس سهل و آسان می‌باشد.

۲- تشکیل خانواده حدیثی برای هر مفهوم، بدین صورت که همه احادیث سه کلمه‌ای هر موضوع در کنار هم آورده شد تا معنا و مقصود آن موضوع و مباحث آن به خوبی قابل فهم باشد، و بر اهل علم نتایج و اثرات چنین روشی پوشیده نیست.

البته با توجه به دقت در مفاهیم، موضوعاتی که می‌شد آنها را با هم در یک خانواده حدیثی قرار داد را جدا گانه ذکر نمودم و در پاورقی، اشاره به خانواده دیگر حدیثی آن نموده‌ام.

۳- در کنار برخی مفاهیم، واژه‌های مشترک آن مفهوم از حیث معنائیز ذکر گردیده است و در حقیقت (در برخی موارد) نوعی واژه‌شناسی در این کتاب بیان شده است.

جهت اختصار کتاب، از شرح و تفسیر مفاهیم و نیز ذکر آیات مربوط به هر مفهوم خودداری شد و به جای آن در کتاب «دو کلمه‌ای‌های حضرت علی علیه السلام» همین مفاهیم شرح و تفسیر داده شده‌اند.

۱. جهت اختصار، تخریج مصادر از دو کتاب غررالحکم و عیون الحکم و المواعظ عنوان داده شد.

در پایان از زحمات و یاری همسر گرانقدرم سپاسگزاری نموده و نیز از اساتید بزرگوار مرکز تخصصی علوم حدیث قم و استاد عزیز و ارجمندم، آقای دکتر محمد علی رضایی اصفهانی تقدیر و تشکر می‌نمایم و سلامتی و طول عمر را برای همه آن عزیزان خواستارم. . . .
از شما خواننده محترم نیز درخواست دارم، چنانچه انتقاد و یا پیشنهادی در هر چه بهتر شدن این نوشتار دارید، آن را به آدرس انتشارات برای ما ارسال نمایید.

والسلام علی من اتبع الهدی

علیرضا زکی زاده رنانی

قم المقدسة - عش آل محمد علیهم السلام، ۸۵/۷/۲۰

أحب أخواني من أهدي إلي عيوي